

Ajuda entà
Cáritas
Val d'Aran

25 ANS D'INSTITUT D'ARAN: SUS ER ESPÈR ENA EDUCACION

M'agradarie començar damb ua frase de Martin Luther King que ditz atau: "Se sabessa qu'eth mon s'acabe deman, jo, aué encara plantaria un arbe". Aquesta frase se hec en relacion a un sentiment, un sentiment d'espèr comun, er espèr d'abitar en un mon melhor. Non i a dubte qu'ei ena educacion a on es nòsti escolans traparàn era clau d'aguest espèr. ua clau que, dilhèu, en moment en qué viuem actuaument, de crisi, ei era mès importanta, perque era educacion les ajudarà a dispausar d'un pensament liure, innovador e critic, e a èster competenti en sòn trebalh diari.

Hè 40 ans, e damb era ajuda de fòrça familhes, es membres dera Fondacion Joan March, realizèren ua apòsta fòrça importanta entàs ciutadans dera Val d'Aran: era bastenda d'ua bastissa que supausèc era possibilitat de dispausar d'un institut, a on es mainatges e

Contunhe ara pagina 4 ●

Torne era “Setmana dera Solidaritat” en Vielha

programa

Setmana dera Solidaritat 2011 Der 11 ath 17 d'abriu

Dimèrcles 6 d'abriu

Activitats esportives solidàries organitzades per Associacion Esportiva IES d'Aran.

Dimarts 12 d'abriu 21.30 ores

Cine Fòrum

Projeccion deth Documentau: **“AMAZÒNIA, MASATO O PETROLI”**, de Josep Ramon Giménez produït pera *LLiga dels Drets dels Pobles*

Dimèrcles 13 d'abriu

Pòrtes dubèrtes en Aula de Formacion d'Adults de Vielha (antigua escòla). Venda de manualitats.

Dissabte 16 d'abriu 17.00 ores

Sala Audiovisuau de Vielha (antic cine):

Projeccion dera pellicula **“ALVIN Y LAS ARDILLAS”**
Vrespalh entàs més petiti

Dimenge 17 d'abriu 19.00 ores

Òbra de teatre: **“QUI SÒ JO?”**

de Pax Dettoni Serrano
Grop de Teatre deth Talhèr de Teatre en Aranès

Diuenres 29 d'abriu

Jornada de pòrtes dubèrtes en Collegi Garona. Venda de manualitats.

Pendent tota era setmana:

Ena Bibliotèca Generau de Vielha: Venda de manualitats, fotografies des talhèrs e libres.

Damb era colaboracion de ADDA

Collaboradors dera “Setmana”

A.P.A. CEIP GARONA, AMPA-IES D'ARAN, C.R.P. VAL D'ARAN, AULA DE FORMACION D'ADULTS, CATALUNYA RÀDIO, ESCÒLA GARONA, INSTITUT D'ARAN, ASSOCIACION ESPORTIUA E CULTURAL IES D'ARAN, GREMI D'OSTALERIA DERA VAL D'ARAN, DIARI ARAN INFORMACION, DIARI LA MAÑANA, DIARI EL SEGRE, PUBLIGRAF, VIVÈNCIA ARANESA, CINE FORUM, ESPACI JOENI, ADDA, ESCÒLA DE FOTBÒL VAL D'ARAN, JAUME TURMO, ASSOCIACION DE DONANTS DE SANG DERA VAL D'ARAN, BIBLIOTÈCA GENERAU DE VIELHA, CÁRITAS VAL D'ARAN, CREU ROJA, PASTISSERIA SETÓ, COMERCO VIELHA, PANADERIA RELLA, LLIGA DELS DRETS DELS POBLES, AGÈNCIA CATALANA DE COOPERACIÓ AL DESENVOLUPAMENT, OFICINA D'ATENCIÓN AS PERSONES DETH CONSELH GENERAU D'ARAN: SIAH (SERVICI D'INFORMACION I ATENCION ARA HEMNA) E PLA D'IGUALTAT, CIRCUIT URGELLENC SA, HISPANO FOX FILMS SAE, GROU DE TEATRE DEHT TALHÈR DE TEATRE EN ARANÈS, PANADERIA FERNANDO RIU.

Organize

Coma hè dejà sèt ans, se celebrarà en Vielha era “Setmana dera Solidaritat 2011”. Serà ua bona oportunitat entà colaborar dirèctaments o entà gaudir-la coma espectadors de tot un interessant programa familhau. Enguan es beneficis economics dera “Setmana” van destinadi a “Caritas Val d'Aran”.

Tot çò qu'ei programat e sustot çò qu'a sorgit des inquietuds esportives, de trabalhs manuaus artisticos e d'espectacle teatrau dera gent d'Aran, meriten atencion e per açò cau participar-i.

Nosati ne destacam dues activitats: era projeccion deth documentau “Amazònia, Masato o Petroli” deth director Josep Ramon Giménez de qui ne publicam ua sinòpsi e que se presentarà coma un Cine Fòrum; e era òbra de teatre “Qui sò jo?” de Pax Dettoni Serrano montada peth Grop de Teatre deth Talhèr de Teatre en Aranès. Per açò li auem demanat un escrit a Pax Dettoni entà presentar-mos era òbra e eth montatge, qu'era tanben dirigit.

Sinòpsi deth Documentau:

AMAZÒNIA, MASATO O PETROLI

“Amazònia, masato o petròli” vò ensenhar eth mespred des podèrs politics e economics devèrs sara sèuva e as sòns abitants, pr'amor que practiquen ua economia de subsistència e non son pas productius.

Vò denonciar era politica deth govèrn peruan contra es indigenes e agricultors dera sèuva, considerats ciutadans de dusau categoria, que son invadits, enganats e despalçats des sues comunitats entà deishar es recorsi as granes empre-

ses nacionaus e transnacionaus damb era intencion principal de dar satisfaccion ath Tractat de Liure Comèrc damb es Estats Units d'America.

Totun açò, era sèuva a dit pro e a començat a mobilizar-se e a lhèuar era veu en contra des decretès lei qu'emparen aguesta politica neoliberal deth govèrn. Era Amazònia vò eth sòn pròpri ritme de creishement, reclamar dignitat entàs personas e respècte entara sua cultura.

Qui sò jo?

Jo sò...

Qué sò?

Un nòm, ua profession, un frut d'ua relacion familhau, un cargue, un sèxe, ua edat, un grop social, ua ideologia politica, ua identitat nacionau, ua morau, ua filiacion religiosa, un conjunt d'organs, un còrs uman...?

Se tracte d'ua qüestion ara qu'arrés t'ensenhe a arrespóner.

Sembla que corren tempsi enes quaus aguest ahèr saute inesperadaments enes nòstes vides, e aqui se demore en tot acompanyar-mos en cada pas que dam; en tot convertir-se ena observaira des nòstes accions en tot demorar èster satisfèta. Maugrat açò, quan cercam responsa en tot guardar ath nòste torn dificilaments en trobam bèra ua.

“Coneisher-se a un madeish ei vertadera sabença” ditz Lao Tse en Tao te Ching. [Lao Tse ei un des filosofes mèns considerables dera civilizacion chinesa. Se li atribuis auer escrit eth *Tao Te Ching*, òbra essenciau deth taoïsme. Cossent damb aguest libre, eth *Tao* ("eth Camin") pòt veder-se coma eth cambiament permanent e aguest ei era vertat universau].

Quan era ploja mos pòrte aguesta qüestion, coma li succedís ena prumèra scèna ath Sr. Antonio, non demore un aute remèdi qu'explorar aquerò qu'arriba laguens de cadun de nosati. Berta, sa serventa, li convidarà a conèisher prumèr de tot es sues pròpies emocions e dempús d'aqui poderà començar a encuedar-se qu'eth non ei sonque era sua ment pensanta.

“Èster Mèstre de se madeish ei vertader poder” escriu tanben Lao Tse.

Grop de Teatre deth Talhèr de Teatre en Aranès

[finançat peth Departament de Cultura deth Conselh Generau d'Aran].

Òbra: “Qui sò jo?”

Actors:

Montse Alòs, Olga Bessolí, Aida Castro, Sara Estepa, Judith Jiménez, Keith Kirwen, Lola López, Lourdes Martínez, Joan Riu, Xavi Turo e Luis Vivar.

Produccion Audiovisuau:

Ana Manzano, Sílvia Jordà

Disseny Gràfic: Patricia Sala

Guion e direccion: Pax Dettoni

EDITORIAU

Jubilatz-vos d'un còp e deishatz qu'es joens potèncien era cultura e lengua occitana !!!

Auem arribat dejà ara fin d'un cicle nacionau ena Val d'Aran. Totes es fòrces e sensibilitats politiqes, sociaus, economicas e culturaus an governat dejà bèth còp, sigue en Conselh Generau d'Aran o sigue enes Ajuntaments. Ja ac sabem tot. Ja sabem a on toti arriben. Non i a mès e eth paísatge preoçupe.

Èm en plen periòde electorau e ei un moment de balanci e cèrtaments non ei entà tirar fusades. Non se tracte d'anar en favor d'uns, ne d'auti o es de mès enlà. Es que mos dedicam privadament ara cultura aranesa, dempús dera reflexion intellectuau auem era obligacion morau e civica de díder d'un còp, qu'ei ua negligéncia perilhosa era forma que'n bastim eth País a nivèu culturau e lingüistic.

Cap de lei, cap normatiua bastís e dinamize sonque ua cultura e ua lengua. E tanpòc podem basar era nòsta cultura ena subvencion e ajudes permanentes que mos hèn es catalans. Ne mens, damb era manipulacion institucionau que dempús de Catalonha bèri uns -publics e privats- hèn dera nòsta cultura. Que entà mès inri la contempen coma d'un cornèr singular e pintoresc, inclús quan s'aumplissen era boca d'occitanisme.

Èm es pròpris aranesi es responsables de çò que

passa. D'entrada, lo peyor ei qu'aqueri qu'an eth cu en ua cagira oficiu - e mos referim a toti es colors politics -, non acèrten en diagnostic des nòsti problèms. Se cren que tot va plan. E non cau èster un gèni entà veir qu'aué un aranés ena Val d'Aran, non pòt viuer pleaments ena sua lengua, ne ena sua cultura.

Dempús dera immersion lingüistica ena escòla, dempús de matèries de lengua en Institut, eth joen quan passe a adult se tròbe era dura realitat jornalièra e era cultura aranesa non apareish enlòc de forma normalizada. Non i a cultura aranesa que bastisque, qu'arraïtze, que sigue d'usatge sociu en toti es encastres convivenciaus, de servicis o de léser en Aran. Es iniciatiues que se dan -totes meritòries, les hèsque qui les hèsque- acaben en tot èster ua flor que non hè estiu e ua activitat efemèra, qu'a bèri uns les distorsione veir era realitat e non les deïshe veir eth problèma de hons.

Toti mos podem seguir odiant uns as auti: ei eth nòste espòrt nacionau, mès entara nòsta gent, entàs naues generacions aurfem d'arturar eth relòtge dera discòrdia e sèir-mos entà crear ua accion comuna culturau sus uns minims, entà assegurar un modèl nacionau de reconstruccion dera cultura aranesa e

occitana, sustot en ahèrs de politica lingüistica.

Qui non sigue capacitat entath dialòg, aqueri qu'encara viuen ena agror dera rancuna tribala deth sòn maudit clan, que se demoren en casa e deïshen trabalhar peth País a nau protagonistes. A fòrça, les calerie "jubilar-se" e deishar as joens o es mentalitats joenes d'Aran - pr'amor que non sonque ei un ahèr d'edat -, entà que d'ua manèra mès unitària, mès nòbla e sustot mès preparada poguen establir es bases productives de futur. Ja non ei un problèma de sigles politiqes, ei un ahèr de potenciar es melhors concitadans, agen era ideologia qu'agen, mès damb vision institucionau de País, aquerò s'en ditz "hèr politica d'Estat".

Sense unitat pera cultura, sense un nau estil de lideratge non se poderàn crear es bases entà qu'era societat civiu e era part deth mon empresariu dera cultura pogam foncionar en Aran, en tot dar un servici as nòsti ciutadans. Era nòsta gent e volem díder eth País aranés de toti, toti, se merite un melhor compromís e servici.

Evidentaments nosati non auem era vertat e èm dauridi a tota sòrta d'opinions e critiques. redaccio@locampus.cat ●

→ Solament podem exercir vertadèr poder sus nosati madeishi, e dilhèu aguest sigue eth mès dificil e autentic des poders. Jana, ena dusau scèna, se tròbe estofada pera sua pròpria rutina, pes sòn plans, pes sòn maus e demore trobar en psicòlòg era solucion as sòn problèms. Non ei eth qui pòt liberar-la, mès òc ajudar-la ath hèt que descorbisque en era madeisha era possi-bilitat d'escuèlher coma viuer era sua vida.

"Se te manties en centre, e abrases era mòrt de tot còr, perduraràs tostemp" liegem en Tao Te Ching.

Sembla èster qu'entar èsser uman eth conflicte e eth dolor son es mèstres qu'an era clau entà apropar-se ad aquerò essenciau que residís en cadun de nosati. Rosa, ena scèna tresau, mercés a ua tragica notícia se veirà forçada a guardar ara cara as sues emocions, e solament dempús dera non identificacion damb eres artenherà conéisher aquerò que viu en sòn interior, que non ei arren mès qu'era madeisha ena eternitat.

Qui sò jo? Ei ua òbra de teatre que convida as espectadors a ua reflexion collectiva sus era nòsta identitat ath delà d'aquerò qu'ei visible, ath delà d'aquerò que s'arreconeish quan mos guardam o mos coneishem dempús dera comunicacion verbau.

Vos convidam a viatjar damb nosati cap ar interior der èsser uman, entà descorbir aqui eth vertadèr poder que residís en cadun de nosati, e aquerò

que mos hè a èster parièrs, aquerò peth que mos cau respectar. Se mos identificam damb çò que i a ath laguens des nòsti èssers, veiram enes autes persones ua part de nosati madeishi; se convertiràn atau enes nòsti miralhs e dempús d'aquiu non calerà hèr cap d'espòrt entà èster solidaris. Dempús d'aquiu, òc que cau imaginar ua auta forma de viuer, un

aute paradigma sus quin abitar aguesta planeta e educar as futures generacions dempús deth còr.

Mos ajudes a que sigue atau? ●

Pax Dettoni Serrano

ACTES COMMEMORATIUS DETH 25au ANIVERSARI DER INSTITUT D'ARAN:

Presentacion oficiau deth Lògo der Institut d'Aran
e rotulacion ena façada deth Centre

Realizacion de pins commemoratius deth 25au. aniversari

Entre eth 2 e eth 13 de mai:

Hèsta entàs escolans der Institut amenizada damb musica

Concors de grafitis en pati der Institut.
Tèmes: Lengua e Natura.

Dia 14 de mai: Hèsta institucionau commemorativa

Publicacion dera revista deth Centre "Tot de toti"
damb tèma centrau dedicat ath 25au. aniversari

mainades dera Val podessen estudiar e educar-se pròp de casa, sense besonh de marchar deth territòri. eth procès istoric desboquèc en traspàs deth collègi Joan March ar Institut d'Aran, e es competències de gestion sigueren recuelhudes ena sua totalitat pera Generalitat de Catalonha. Per tant, e des de hè ara 25 ans, er Institut d'Aran a ua responsabilitat de cap as ciutadans que viuen ena Val, qu'ei agarrar aqueth testimòni d'un projècte iniciat pera pròpia poblacion, entà premanir es ciutadans deth sègle XXI.

Er espèr a de créisher entre nosati. E auem espèr, perque s'an realizat passi visibles e importants pendent aguesti ans en mon educatiu en generau, en Centre en particular. Melhores qu'an supausat un benefici entara qualitat des estudiants. es mès evidentes son es òbres de rehabilitacion der Institut, mès n'i a d'autes, dilhèu mès importants, com eth treball desvolopat entà atier era diuersitat adequadament, en un mar de corresponsabilitat damb es institucions locaus, e sustot, era bastenda d'un Projècte Educatiu fundamentat enes signes identitaris dera Val d'Aran: era sua lengua e eth sòn entorn.

Pendent aguesti darrèri ans es persones que configuren era Comunitat Educativa der Institut d'Aran an hèt un treball fòrça

important entà dessenhar aguest Projècte Educatiu, que mos a de procurar un encastre identitari e pròpri e que dongue satisfaccion as familhes. mos auem acalat en ua sèrie de programes educatius que son fòrça importants entara poblacion, e que mos an d'amiar enquiara excellència educativa. Ac afirmam des dera conviccion qu'èm en un bon camin de treball collaboratiu damb es familhes, es institucions, es professionals e es pròpris escolans.

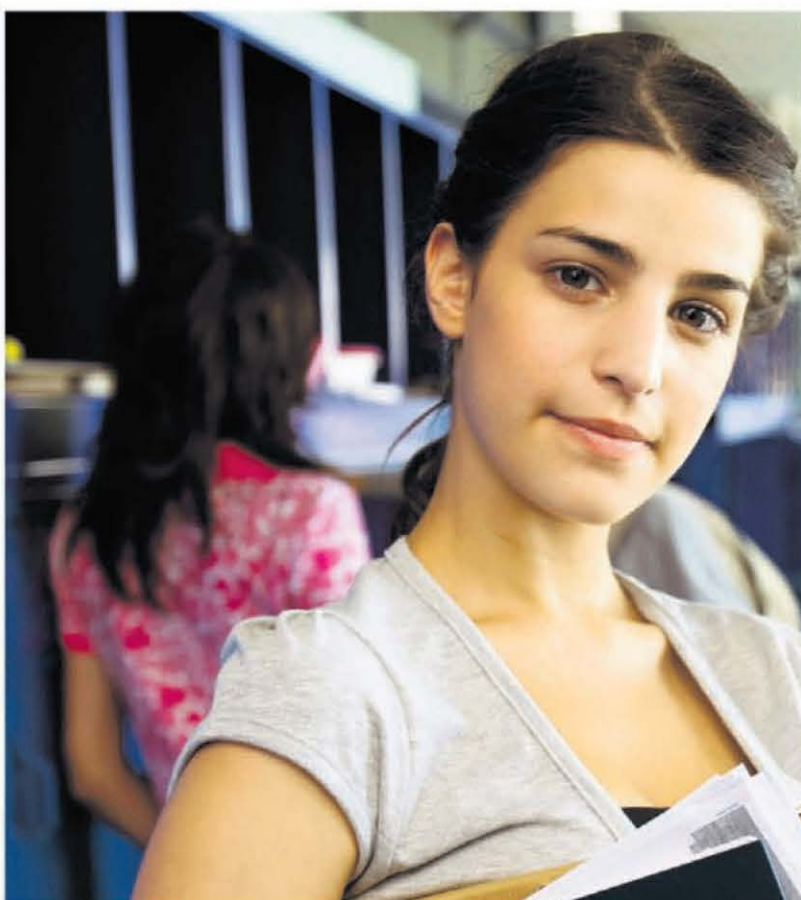
Auem espèr perque observam que, en dia a dia, es persones, a còps, des dera discrepància, mès damb illusion, compromís e dialòg, cerquen d'arténher un objectiu qu'ei comun e compartit: qu'es escolans, es nòsti hilhs, poguen víuer en un mon melhor, que siguen competenti entà desvolopar eth sòn prètzhet, e que siguen premanidi entà bastir ua societat melhor.

Eth nòste objectiu non pòt pas èster un aute que balhar un servici, qu'ei un trèt basic e fundamentau entà quinsevolh ciutadan. Pr'amor d'açò, impulsam actuacions que cerquen era satisfaccion des ciutadans entà que tota era comunitat, tota era Val d'Aran se sente orgullosa de çò qu'ara madeish ei eth sòn Institut.

Manel Serrabona Mas
Director der Institut d'Aran

**De tostemp
dubèrti ath mon
en tot guardar
tath futur.**

Esfòrç, afan de superacion, compromís e fidelitat as nòstes arraitzes, mès tanben dubertura ath mon en tot guardar tath futur. Son valors que en "la Caixa" auem possat de tostemp e que hèn a créisher er esperit emprendedor des nòsti joeni, motor dera societat deth deman.

 "la Caixa"

